

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Beredning:
Samhällsvetenskapliga
fakulteten

BESLUT

2017-08-15 Dnr UFV 2016/1106

Arbetsmarknadsdepartementet

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

Uppsala universitet har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande.

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av vicerektor professor Torsten Svensson, vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap och professor Jan Ottosson, ekonomisk-historiska institutionen, med utbildningsledare Fredrik Andersson som sekreterare.

Rektor överlämnar yttrande över remitterat betänkande enligt bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor efter föredragning av utbildningsledaren Fredrik Andersson.

Eva Åkesson

Fredrik Andersson

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2017-08-15 Dnr UFV 2016/1106

Arbetsmarknadsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

1. Bakgrund och sammanfattning

Uppsala universitet har anmodats att lämna yttrande på betänkandet Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28).

Uppsala universitet har tidigare lämnat synpunkter på delar av betänkandet i samband med en hearing anordnad av Arbetsmarknadsdepartementet den 27 juni.

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp och överlämnas som universitetets svar på remissen.

Yttrandet tillstyrker bildandet av ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö.

Organisationsformen föreslås vara en myndighet, organiserad med Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) som modell. Detta skulle garantera såväl kraven på politisk styrning och nationellt perspektiv, som vetenskaplig anknytning av centrets verksamhet. I motsats till utredningens förslag att lokalisera den nya myndigheten på Stockholms universitet framhålls Uppsala som alternativ lokaliseringsort. Finansieringen av det nya centret bör inte komma från forskningsmedel, utan alternativa vägar till utredningens förslag bör sökas, exempelvis från andra myndigheter. I övrigt kommenterar yttrandet frågor om centrets uppdrag och inriktning.

2. Synpunkter på förslaget

Inrättande av ett nationellt centrum

Förslaget att införa ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö är väl motiverat och bör genomföras. Oavsett vilken organisationsform som regeringen slutligen väljer är det av stor betydelse att centrets verksamhet är väl integrerad med berörda akademiska forskningsmiljöer.

Det nationella centrets organisationsform bör vara en myndighet med IFAU som förebild

Det nya nationella centret bör organiseras som en egen myndighet, men med en nära koppling till ett lärosäte, i likhet med den modell som används för organiseringen av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).

Fördelen med att organisera arbetsmiljöcentret som IFAU är att det å ena sidan tillgodoser de legitima krav på styrning och inflytande över myndigheten som regeringen och externa parter har. Å andra sidan möjliggörs samtidigt en nära koppling till akademiska miljöer, vilket är nödvändigt för att med hög kvalitet kunna utföra utvärdering och spridning av forskning.

Med tanke på de arbetsuppgifter som det nationella arbetsmiljöcentret föreslås få är dock bedömningen att det bör ligga i nära anslutning till ett lärosäte. Inte minst för att få nödvändiga naturliga kontaktytor med akademien.

Om man inte lägger centret inom ett lärosäte kan man lättare tillgodose att den blir en nationell angelägenhet, samtidigt som det blir enklare att knyta andra aktörer till det. IFAU är också i detta avseende en förebild om hur man kan arbeta med en bred verksamhetsansats. Idag samarbetar ekonomer, sociologer, statsvetare med flera discipliner inom ramen för myndigheten, där det samtidigt finns en koppling till aktuell forskning med tydligt avnämarperspektiv.

Denna organisationsform skulle därför både möjliggöra ett inflytande från regeringen, arbetsmarknadens parter och andra intressenter samt landets olika lärosäten. För att säkra

anknytningen till såväl arbetsmarknaden som akademien är det viktigt att myndigheten innehåller både ett vetenskapligt råd och en partssammansatt referensgrupp med tydliga mandat och arbetsuppgifter.

Det nationella centrets lokalisering

Utredningen argumenterar väl varför det nya arbetsmiljöcentret bör lokaliseras i nära anslutning till en stark akademisk miljö med god tillgång till kompetens, infrastruktur och kommunikationer. Emellertid är den jämförelse utredningen gör mellan de alternativa lokaliseringarna i Stockholm och Uppsala, som mynnar ut i förslaget till placering på Stockholms universitet, ytlig och osystematisk. Även om en placering i Stockholm är ett fullgott alternativ, är vår bedömning att Uppsala vore en minst lika bra lokalisering. Nedan anför vi några argument som talar för Uppsala som lämplig lokaliseringsort. Vår huvudsynpunkt är emellertid att lokaliseringsfrågan måste utredas ytterligare, med en systematisk jämförelse av huvudalternativens för- och nackdelar.

I Uppsala finns en samlad tillgång till kompetens, forskningsmiljöer och utarbetade samarbetsmodeller som kortar startsträckan för ett nyetablerat centrum.

Kompetensförsörjningsläget vid en etablering i Uppsala är mycket gott. Förutom att det finns två universitet i staden har Uppsala utmärkta kommunikationer såväl nationellt som internationellt. Från Arlanda flygplats är det endast ca 20 minuter till campusområdena i centrala Uppsala och både SL och SJ kör tät pendeltågstrafik till Stockholm. De goda förbindelserna gör att arbetsmarknaden i Uppsala till stora delar är integrerad med Stockholms. Den strategiska fördelen med detta är tydlig, vilket exempelvis syns vid internationella rekryteringar till universitetet.

Vid Uppsala universitet, tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), finns en bredd i forskning och undervisning som täcker in så gott som samtliga relevanta

vetenskapliga discipliner, som medicin, farmaci, teknik, samhällsvetenskap, humaniora och juridik. Redan med den kompetens som finns på plats i Uppsala är det möjligt att arbeta med ett sådant brett tvär- och mångvetenskapligt perspektiv, som krävs för att kunna hantera de vittomspännande uppgifter som det nya centret föreslås att få.

I fall att regeringen väljer att organisera det nya arbetsmiljöcentret med IFAU som förebild, finns redan lokala erfarenheter om hur man organiserar en sådan myndighet i samarbete med akademien.

I Uppsala finns även täta och naturliga kopplingar mellan universitet och sjukvård. Region Uppsala, och då särskilt Akademiska sjukhuset, har ett mycket nära samarbete kring forskning och utbildning inom medicin, farmaci och vård. Detta samarbete sträcks även ut till andra landsting och regioner. Arbets- och miljömedicin vid Akademiska sjukhuset är exempelvis ett gemensamt kunskapscentrum och expertfunktion mellan landstingen i Dalarna, Gävleborg och Uppsala, vilken också har en direkt koppling till den medicinska forskningen på Uppsala universitet. Dessutom kan framhållas centra för klinisk forskning (CKF) som etablerats mellan Uppsala universitet och landstingen i Dalarna, Gävleborg, Södermanland och Västmanland för att stärka och sprida den patientnära kliniska forskningen.

En lokalisering till Uppsala ger bra tillgång till databaser, registerdata, datakompetens och lagringsresurser. Uppsala universitet är bland annat nationell värd för datalagring genom SNIC. Ett annat exempel är de registerdata som hanteras på Uppsala Clinical Research Center (UCR) inom Region Uppsala. Dessa och liknande dataresurser ger således både goda förutsättningar för ett nytt centrum i Uppsala och underlättar en snabb etablering av centrets verksamhet.

Uppsala erbjuder, genom sitt geografiska läge och upparbetade samarbetsytor, även goda möjligheter till en koppling med det omgivande samhället inom breda miljöer. Samtidigt som det finns en närhet till storstadsområden, inte minst i Stockholm, så

är Uppsala universitet även verksam i regioner med utpräglad glesbygdsstruktur, som Norduppland och universitetets Campus Gotland. SLU har å sin sida verksamhet i flera delar av landet. I och med det fördjupade samarbete som initierats mellan Uppsala universitet, SLU och flera lärosäten i regionen – Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Mälardalens högskola och Örebro universitet – så ges möjligheter till anknytning till platser med en stor variation av såväl geografiska som socioekonomiska förhållanden, samtidigt som den akademiska basen ytterligare förstärks.

Det nationella centrats inriktning

Betänkandet föreslår att det ska gå en skarp gräns mellan å ena sidan de analyser och utvärderingar som det nationella centret ska göra, och reguljär forskning å den andra. Denna gränsdragning är både otydlig och olycklig. Ett högkvalitativt utvärderings- och analysarbete förutsätter en nära integration med aktuell forskning. Kvaliteten i arbetsuppgifter som exempelvis forskningssammanställningar, metodutveckling och omvärldsbevakning blir större genom en nära koppling till forskningsfronten och den vetenskapliga praktiken.

Det nationella arbetsmiljöcentrets uppgifter förefaller ambitiösa. Samtidigt är det viktigt att uppgifterna går att genomföra med god kvalitet och att inte centret blir underfinansierat. De tänkta arbetsuppgifterna framstår i detta perspektiv som väl omfattande i relation till den föreslagna budgeten. Detta särskilt i relation till den omfattande verksamhetsnära utåtriktade verksamhet som föreslås, t ex i uppdraget att ansvara för att kunskap kommer till användning i avsnitt 5.7. Frågan är om det är möjligt att genomföra samtliga dess arbetsuppgifter med den personal som ryms inom budgetramarna.

Det kan vidare finnas skäl att se över verksamhetens uppdrag för att undvika överlappningar. Detta gäller exempelvis de uppgifter som beskrivs i avsnitten 5.4 och 5.8, som i mycket verkar gå in i varandra. Det är viktigt att det nya centrats uppgifter inte blir för splittrade, för att undvika att dess arbete tappar i genomslagskraft.

Detta handlar också om relationen till övriga aktörer inom arbetsmiljöområdet. Det är av stor vikt att arbetsfördelningen mot övriga myndigheter, som exempelvis Arbetsmiljöverket och Folkhälsomyndigheten, är klargjord redan innan verksamheten startar för att undvika dubbelarbete och otydlighet. Detta kan möjligen föranleda ett behov av en ytterligare renodling av arbetsmiljöcentrets uppdrag innan slutligt beslut fattas.

Det är lovvärt att centret föreslås få ett ökat ansvar för databasers upprätthållande och tillgänglighet. Här bör dock övervägas om inte centret även borde få i uppdrag att sammanställa en databas över samhällsekonomiska kostnader för arbetsmiljöproblem.

Det nationella centrets finansiering

Det vore olyckligt om centret skulle finansieras genom en överföring av forskningsanslag. Inte minst framstår det som märkligt i ljuset av att centret ska få i uppdrag att sprida aktuella forskningsrön. Förslaget att delfinansiera satsningen genom att ta anslag från Forte bör därför inte genomföras.

En bättre finansieringsmodell skulle vara att föra över medel från myndigheter vars arbetsuppgifter övertas av det nationella arbetsmiljöcentret eller på andra sätt drar fördel av att det inrättas. Exempelvis skulle man kunna finansiera det nya centret genom överföring av resurser från Arbetsförmedlingen.

På sikt bör även andra modeller för finansiering av arbetsmiljöcentret prövas. En sådan skulle kunna vara att låta arbetsmarknadens parter ha en mer aktiv roll i finansieringen av verksamheten.

3. Beredning

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av vicerektor professor Torsten Svensson, vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap och professor Jan Ottosson, ekonomisk-historiska institutionen, med utbildningsledare Fredrik Andersson som sekreterare.